

DİONYSSOS: Şarap ve Eğlence Tanrısı

Dionysos, Yunan mitolojisindeki en bilinen tanrılardan biridir. Şarap ve eğlencenin tanrısı olan Dionysos'a ait mitler, en renkliler arasında yer alır. Dionysos kadar olmasa da Bacchos (Bakkus) ismiyle de yaygın olarak bilinir.

Dionysos, Anadolu kökenli bir tanrıdır. Yunan mitolojisine sonradan katılması nedeniyle mitleri hep eğreti durur ve anlatıcılar bir türlü diğer tanrıların arasına onu tam yerleştiremez. Üstelik annesi ölümlüdür ve Zeus'un yüzlerce kaçamağından biridir. Yunan mitolojisine yönelik araştırmalarda kökenlerinde Hint ve Mısır mitolojisine kadar giden efsaneler bulunmuştur.

Dionysos, Zeus'un Thebia Kralı Kadmos'un kızı Semele'den olan oğludur. Zeus, Semele'ye çok yakışıklı bir erkek olarak görünür. Semele'nin hamile kalmasının ardından Zeus'un bu kaçamağı da -diğerleri gibi- Hera'nın kulağına gider ama Hera bu kez öcünü çok daha kadınsı bir yöntemle alır. Semele'ye yaşlı bir kadın kılığında görünerek, "Zeus seni sevmiyor, sevse gerçek suretiyle görünür" diyerek onu kışkırtır. Semelene'nin Zeus'a sürekli kendi yüzünü göstermesi yönündeki baskıları, Zeus'un bütün uyarılarına rağmen sonuç vermez ve Zeus'un ışıklar içindeki gerçek görüntüsü sonucu Semele kavru olarak yanar. İşte bu sırada Zeus, Dionysos'u ateşlerin arasından alarak kendi vücuduna koyar ve daha sonra yeniden doğurur. Ancak Hera'nın şerrinden korunması için Dionysos'u Nyssa dağında sarmaşıklarla ve üzüm bağlarıyla kaplı bir mağaraya yerleştirir. Dionysos, burada ilk gençliği sırasında şarap yapma sanatını icat eder ve insanlık böylece şarap ile tanışır. Dionysos'un bu özelliği mitlere de yansır ve eğlenceler düzenlediği, türlü rezilliklere karıştığı "alay" ile ilgili çok sayıda hikayeleri anlatılır. Dionysos, çılgın eğlencenin, çılgınlığın simgelediği bir tanrıdır. Dionysos'un "alay"da sürekli çılgılık atan Mainadlar, sürekli perilerin peşinden koşan yarı hayvan yarı insan Satir'lerden oluşur.

Dionysos'un en ilginç mitlerinden biri de tahmin edileceği

üzere genç ve sarhoş olduğu bir sırada ortaya çıkmıştır. Dionysos'un sarhoş olduğu bir sıra Etrüks'lü denizciler onun tanrı olduğunu fark etmezler ve köle olarak satmak için gemilerine alırlar. Dionysos uyandığında elleri bağlı halde Etrüks korsanlarının gemisindedir. Açık denize kadar gidilmesini bekler ve burada korsanları yunus balığına dönüştürür.

Dionysos zalimliğiyle de ünlü bir tanrıdır. Ancak Kral Midas, Dionysos'un ölümlülere bahsettiği bir iyiliğe şahit olmuş, ancak bundan daha sonra büyük pişmanlık duymuştur. Yunan mitolojisinin en bilinen mitlerinden biri olan Kral Midas'ın bu yaşadıkları aynı zamanda bireysel "ders" anlamı da taşımaktadır.

Dionysos'un alayından çok sevdiği bir Satir sarhoş olur ve geride kalır. Bu satiri Kral Midas bulur ve gerekli özeni gösterir. Daha sonra onu Dionysos'a yetiştirir. Çok memnun olan Dionysos, Kral Midas'ın dileğini yerine getireceğini söyler. Kral Midas, büyük bir açgözlülükle dokunduğu her şeyin altın olmasını ister. Mitin sonu ise bilindiktir, Kral Midas dokunduğu her şeyin altın olmasının kendisine hiç mutluluk sağlamadığını hatta hayatındaki en büyük mutsuzluk kaynağı olduğunu öğrendiğinde iş işten geçmiştir. Dionysos'a tekrar yalvaran Midas, çözüm yolunu öğrenir. Bugünkü Sart Çayı'nın kaynağında yıkanarak bu "ödülünden" kurtulur.

Dionysos'a tapınan Yunan ve Romalılar her zaman sıkıntı yaratmıştır. Hatta Roma imparatorluğu döneminde ciddi önlemler alınmak zorunda bile kalınmıştır. Ancak, Dionysos anlatıcılar tarafından tanrıların ve mitolojinin içine eğreti yerleştirilse de insanlarca çok sevilmiş ve en ünlü tanrılardan biri olmuştur. Yunan Mitolojisi üzerine araştırmalar yapan Alman yazar Gerhard Fink, İngilizce ve Fransızca'da çok sık kullanılan Dennis isminin kökeninin Dionysos olduğunu ileri sürmektedir. □